

BRZYDLIWIY (55) *ai*

comp i sup (1 + 2) (nāj)brzydliwszy.

sg m N brzydliwy, nājbrzydliwszy (7). ◊ *G* brzydliw(e)go, brzydliwszého (3). ◊ *A* brzydliwy (3). ◊ *I* brzydliwym (3). ◊ *f N* brzydliwã, brzydliwszã (9). ◊ *A* brzydliwą (1). ◊ *n N* brzydliwé (6); -é (2), -(e) (4). ◊ *G* brzydliw(e)go (3). ◊ *A* brzydliw(e) (1). ◊ *I* brzydliwym (1). ◊ *pl N subst* brzydliwé (7); -é (1), -(e) (6). ◊ *G* brzydliwych (5). ◊ *A m pers* brzydliw(e) (4). *subst* brzydliw(e) (1). ◊ *L* brzydliwych (1).

Sł stp brak, Cn s.v. brzydki, Linde XVI – XVII w.

Budzący wstręt, odrazę, odrażający, wstrętny, obrzydliwy (55) : Abominandus – Brzjidliwij *Calep* 7a.

a. *Odrażający, nieprzyjemny pod względem fizycznym; abominandus, teter, turpis Cn* (8) : ftąd/ ciało brzydliwe/ Robáctwu pokarm sftanie fię smrodliwe. *GrabowSet* S2v; smrod brzydliwy. *LatHar* 151; przez brzydliwe zeplwianie. *LatHar* 316, 679.

Wyrażenie: »ptactwo brzydliwe, ptaszek brzydliwy« (3): Przytym też niedoperzowie/ łowy/ puhacze/ y ine ptáctwo brzydliwé nocne á ciemne *RejAp* 148, 148; Trupy łług twoich/ któremi Karmi fyie ptáctwo brzydliwé/ Y bestije drapieźliwé. *KochPs* 119.

Szereg: »brzydliwy a mierziony«: Yáko wrzody/ á nyemocy/ choroby/ ktore fã brzydliwe á myerźyone przyftoi y należy zákrywãc *GliczKsiqż* G4v.

b. *Budzący wstręt moralny, wzdargę, wywołujący potępienie; podły, zdrożny, nieczysty, grzeszny, wszeteczny; abominandus Mącz, Calep, Cn; fastidiosus Calep, Cn; aspernabilis, averruncandus, aversabilis, contaminatus, exsecrabilis, exsecrandus, exsecratus, Fescenninus, flagitiosus, foedus, impurus, inquinatus, lutulentus, maculosus, morosus, nauseosus, obscoenus, odiosus, Opicus, Oscus, pathicus, praetextatus, putidulus, puttidus, sceleratus, scenninus, sordidus, spurcidicus, spurcatus, tabernarius, teter, turpis Cn* (46) : Duch śwíęty ty kloce y defki zowie obrázem/ ále fálźywym y brzydliwym. *KrowObr* 110; *RejWiz* 188v; Offiáry bezbożnych/ brzydliwe [*abominabiles*] fã, ktore fie offiáruią z grzechu. *Leop Prov* 21/27; *BibRadz Apoc* 21/27; ktory to Sárdánápalus był nád niewiáfte wżetecznieyfzy w brzydliwych vczyńkach *BielKron* 10v; dla iego niefláchetnego á brzydliwego záchowánia y okrucieńtwa nád poddánymi *BielKron* 236, 10v [2 r.], 71v, 123, 185, 261v; tak był nadewyfłtki złym/ nikczemnym/ okrutnym/ á brzydliwym *KwiatKsiqż* Gv, D3, G2; *Mącz* 1c; *OrzQuin* Q; *RejAp* 179v, Ee4v; *RejPos* 218v, 321; *BiałKat* 218v; *RejZwierc* 16v; Y grzechu ze wżech brzydliwżého zbędę. *KochPs* 27, 15, 44; A iż do tego heretické fálźe y plotki ich brzydliwe przyfzły *SkarŻyw* A4; *StryjKron* 146; *ZawJeft* 42; Fastidiosus – Brzidliwy, piźny. *Calep* 410a; *Phil* G2, M; *GórnTroas* 21; o Pánie/ wyrwi z drog brzydliwych *GrabowSet* Q2v, H4, P, V2; Tátáryzn brzydliwy/ Drapieźny krwie prágnący/ chytry/ niewftydliwy *KlonWor* 30.

Wyrażenie: »brzydliwy u Pana; (Panu) Bogu (i ludziom) brzydliwy« (3 : 1): *BielKron* 185; *RejAp* 68; *RejPos* 217v *marg*; Nád to y Pánu Bogu lámemu brzydliwa ieft wyniofłość y praefumptia kážda. *Phil* 12.

Szeregi: »plugawy ani brzydliwy«: á przedfię do nich [*bran*] nic plugáwego/ áni brzydliwego nigdi wnidź nie może/ áni żadny fálź/ áni żadne kłamftwo/ iedno ci ktorzy fie cnotliwie/ prawdziwie/ á pobożnie záchowáli *RejAp* 186v.

»szkarady a brzydliwy«: Ten nád ine źzkáráde á brzydliwe obyczáie w łobie miał/ bez wřtydu przyrodzonego łie záchował. *BielKron* 151.

»brzydliwy i wzgardzony«: iź to łowo [*dosyć uczynienie*] dźiś v ludźi ieft bárzo brzydliwe y wzgárdzone *BiałKat* 378v.

α. *Nieczysty, zabroniony przez Zakon Mojżeszowy (o pokarmach) (1)* : aż dotąd/ áni wchodziło do vřt moich mięfo brzydliwe [*caro profana*]. *BudBib Ez* 4/14.

Synonimy: **a.** *mierziony*; **b.** *mierziony, nikczemny, plugawy, przekłety, szkarady, wstydlivy, wzgardzony, zły.*

Cf **BRZYDKI**

ZZie